

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 10. De Ritu Ambrosiano.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

visa est novitatibus acquiescere, necesse aliquando juvenili passa est decolorari levitate Ecclesia plena judicii.

§. X.

De ritu Ambrosiano.

I. **M**ediolanensis Ecclesiæ ritus à D. Ambrosio ejus civitatis Archiepiscopo Ambrosiani dicuntur, non quod ipse institutor eorum fuerit, ut multorum opinio est, sed quia illos auctoritate sua, & eximia sanctitate plurimum nobilitavit. Dicit autem Ambrosiani ceperunt paulo post ejus decessum, ut observat doctissimus vir Joseph Vicecomes lib. 2. de ritibus Missæ cap. 12. qui asserit eam Ecclesiam Missæ ordinem à S. Barnaba Apostolo, psallendi verò Regulam à S. Mirocleto Archiepiscopo accepisse. Psalterium dividunt ambrosiani in duas partes: primam à Psalmo primo ad 109. *Dixit Dominus* nocturnis Vigiliis, secundam usque ad finem diurnis horis assignant. In hujus secundæ partis distributione sequuntur omnino Romanam Ecclesiam. At prima pars in duas Hebdomadas divisa decem continet decurias, ut vocant, singulisque noctibus una decuria persolvitur, hoc modo. Prima decuria Psalmos sexdecim continet à primo usque ad 16. & psallitur feria secunda prioris Hebdomadæ. Secunda decuria incipit à Psalm. 17. *Diligam te Domine*: habetque Psalmos quatuordecim, & expletur feria tertia. Aliæ decuriæ Psalmis decem constant, excepta ultima, quæ octo Psalmorum est. Decuria itaque tertia pro feria quarta incipit à Psalmo 31. *Beati quorum*. Quarta pro feria quinta à Psalm. 41. *Quemadmodum desiderat*. Quinta pro feria sexta à Psalm. 51. *Quid gloriaris*. Sexta pro feria secunda alterius Hebdomadæ à Ps. 61. *Nonne Deo*. Septima pro feria tertia à Ps. 71. *Deus judicium tuum*, & sic deinceps. Sabbatis, &

Dominicis diebus, & in solemnitatibus Domini certis Canticis nocturnas preces persolvunt. In feriis autem, & quibuslibet aliis Sanctorum festivitatibus suprascriptas decurias non mutant. Ab hac tamen Regula excipiuntur sex feriæ ante Nativitatem Domini, quas vocant de exceptato, & sex item feriæ majoris Hebdomadæ, in quibus Psalmis utuntur peculiaribus. Porro Psalterii versionem propriam habent similem ei, qua Romæ utuntur Canonici S. Petri in Vaticano.

II. Ad Nocturnos post *Pater & Ave*, dicitur Versus *Deus in adjutorium*: sequitur Hymnus semper idem, *Eterne rerum conditor*, mox additur Responsorium, deinde Canticum trium puerorum cum Antiphona, & ter *Kyrie eleison*. Postea cum Antiphonis dicuntur Cantica vel Psalmi pro exigentia diei vel temporis: quibus dictis leguntur tres lectiones cum suis benedictionibus ferè semper propriis. Diebus Dominicis lectiones sunt de Homilia in Evangelium, in feriis de Scriptura, in festis tertia est de vita Sancti, vel de sermone festivitatis. Excipiuntur ab hoc ordinario Nativitas Domini, & Epiphania, quibus diebus dicuntur tres Nocturni, & novem Lectiones. Feria item sexta in Parasceve leguntur sex Lectiones, sed tres ultimæ sunt integræ Passiones secundum Marcum, secundum Lucam, secundum Joannem: Passio verò secundum Matthæum Missæ reservatur. Post duas priores lectiones duo sequuntur Responsorialia: post ultimam dicitur *Te Deum laudamus*, si tempus requirat, vel nihil additur.

Laudes absolutè inchoantur à Versu *Deus in adjutorium*: sequitur Canticum Zachariæ, pro quo in Dominicis Adventus, in Nativitate Domini, Circumcisione, & Epiphania dicitur Canticum Moysis, *Audite caeli*, cum Antiphona, & ter *Kyrie eleison*. Tum in Dominicis, & Sanctorum solemnitatibus dicitur quinquies, vel etiam septies repetita Antiphona ad sanctam Crucem, addita quadam Oratione secreta. Mox alterum

Moyſis, *Cantemus Domino* cum ſua Antiphona, & ter *Kyrie eleiſon*, aliaque Oratione ſecreta. Deinceps Canticum trium puerorum, *Benedicite omnia opera* (illud enim quod dicitur ad Nocturnos incipit *Benedictus es Domine Deus Patrum noſtrorum*) cujus loco Sabbatho dicitur *Psalmus 117. Confitemini*, & in aliis feriis *Psalm. 50. Miſerere* cum Antiphona, & ter *Kyrie eleiſon*. Additur Oratio clara voce, qua finita ſub uno *Gloria Patri* quatuor *Psalmi* recitantur *Laudate Dominum de cœlis* cum duobus ſequentibus, & *Laudate Dominum omnes gentes*. Finitis *Psalmis* dicitur Capitulum, tum Antiphona cum tribus *Kyrie eleiſon*, *Dominus vobiscum*, & *Psalmus directus*, qui ſimul ab utroque choro cantatur. Poſtea Hymnus pro qualitate Officii diverſus: & duodecies *Kyrie eleiſon* cum *Dominus vobiscum*: & dicitur *psallenda una* in feſtis Sanctorum, in Dominicis duplex. Eſt autem *psallenda*, Antiphona quædam repetita cum *Gloria Patri* additis quibuſdam Verſibus, & ter *Kyrie eleiſon* cum Oratione. In feriis loco *psallendæ* dicitur quoddam Reſponſorium, quod vocatur in baptiſterio. Quibus abſolutis finiuntur *Laudes*, niſi faciendâ ſit aliqua commemoratio, quæ fieri ſolet per *psallendam* illius diei vel officii, de quo ſit commemoratio. Quotidie autem, quando officium non eſt ſolemne ſit commemoratio de B. Virgine, de S. Ambroſio, & de Patrono Eccleſiæ.

Ad primam poſt *Pater & Ave*, & *Deus in adjutorium* dicitur Hymnus *Iam lucis orto ſidere*: Tum *Psalmi Deus in nomine tuo*, *Beati*, & *Reſtribue* ſine Antiphona: quibus finitis dicitur *Alleluia*, & in Quadrageſima *Laus tibi Domine Rex æternæ gloriæ*. Sequitur epiſtolella, ut vocant, cum Reſponſorio brevi, cui ſtatim quotidie ſubditur Symbolum Athanaſii: poſtea Capitulum cum precibus, quæ tamen omittuntur in quibuſdam ſolemnitatibus. Adduntur tres Orationes eadẽ ſemper. Tum legitur Martyrologium, poſt quod dicitur Ver-

sus *Exultabunt Sancti in gloria* cum oratiuncula, & sic finitur Prima.

Tertia, Sexta, & Nona iisdem Hymnis, & Psalmis replentur, quibus utitur Romana Ecclesia. Psalmi tamen dicuntur sine Antiphona, in quorum fine dicto *Alleluia*, vel *Laus tibi Domine*, sequitur epistolella cum Responsorio brevi, tum preces, si dicendæ sint, postea Oratio, & sic terminantur Horæ. In solemnitatibus, & Dominicis diebus cantatur Hymn. ad Tertiam, qui incipit *Iam surgit hora tertia*.

Vesperæ post *Pater & Ave* incipiunt absolute à Salutatione *Dominus vobiscum*, deinde cantatur Lucernarium, id est Responsorium quoddam ter repetitum diversim secundum Officii diversitatem. Dicitur iterum *Dominus vobiscum*, postea Antiphona, mox tertio *Dominus vobiscum*: tum Hymnus conveniens. Post Hymnum quarto *Dominus vobiscum*, & Responsorium, quo finito adhuc repetitur *Dominus vobiscum*. Sequuntur quinque Psalmi cum suis Antiphonis, idem videlicet quibus utitur Romana Ecclesia. Verum in solemnitatibus Domini sub una Antiphona, & uno *Gloria Patri* unus psalmus dicitur diversus pro diversitate Officii, cui semper adjungi solent psalmi *Ecce nunc benedicite Dominum, & Laudate Dominum omnes gentes*. In festis Sanctorum post primam Orationem dicitur alter psalmus diversus pro varietate Officii, seu festivitatis. Absolutis psalmis cum Antiphonis dicitur ter *Kyrie eleison*, *Dominus vobiscum*, & Oratio conveniens Officio. Postea *Dominus vobiscum*, & *Magnificat* præmissa Antiphona. Finito Cantico iteratur primus ejusdem Versus, & repetita Antiphona dicitur ter *Kyrie eleison*, & alia Oratio. Deinde psallenda, & alia sicut in Laudibus recitantur. In feriis Quadragesimæ non dicitur *Magnificat*, sed duodecies *Kyrie eleison*. Habent ambrosiani quasdam Vesperas de sanctis Patronis, & Titularibus Ecclesiarum, quæ dicuntur cum Vigiliis, in quibus

bus post primam Orationem dicitur primus psalmus, tum legitur una lectio de vita illius Sancti cum suo Responsorio, & post aliam Orationem dicto secunda psalmo legitur alia lectio cum suo item Responsorio. Denique dicto Cantico *Magnificat* cum psallendis cantantur Litanie cum quibusdam Orationibus.

Ad Completorium præmissis *Pater, Ave, Convertite nos, & Deus in adiutorium*, dicitur quotidie Hymnus *Te lucis ante terminum*, excepta Quadragesima, in qua dicitur Hymnus *Christe qui lux es & dies*. Tum sine Antiphona dicuntur psalmi *Cum invocarem, In te Domine, Qui habitat*, & sub uno *Gloria Patri, Ecce quam bonum, Ecce nunc benedicite Dominum, & Laudate Dominum omnes gentes*: quibus finitis dicitur *Alleluia*, vel *Laus tibi Domine Rex æternæ gloriæ*. Tum in Quadragesima hymnus *Te lucis ante terminum*, alio tempore statim subditur Epistolella cum suo Responsorio brevi, deinde Canticum *Nunc dimittis* cum precibus, si dicendæ sint; Ad dicitur Antiphona B. Virginis cum sua Oratione. Tandem fit confessio communis, & sic finitur Completorium.

§. XI.

De ritu Mozarabico.

I. **C**UM Hispania penè omnis Arabum inundatione tabesceret, Christiani inter barbarorum prefuras degentes dicti sunt Mozarabes, sive Mixtarabes, id est mixti cum Arabibus, quare & Officium eorum Mozarabicum, & Mixtum appellatum est. hujus ritus institutores fuerunt sancti viri Leander, & Isidorus Hispalenses Episcopi, solius tamen Isidori nomen retinuit, quem solum ejus auctorem agnoscit (a) Baronius. Sic inscribi solet, Officium Gothicum, sive Mixtum secundum Regulam B. Isidori. Ex decreto quarti Toletani Concilii omnes Hispaniarum Ecclesiæ hoc

a Baron. ann. 633, num. 70.